

Bengtsson, Lars: *Bildbibliografi. Astrid Lindgrens skrifter 1921–2010*. Skrifter utgivna av Svenska barnboksinstitutet 118. Lidingö: Salikon förlag 2012. 384 s. ISBN 978-91-979638-3-1

I mer än 25 år har Lars Bengtsson samlat och ordnat Astrid Lindgrens publicerade material. Det hela tog sin början i slutet av 1980-talet då hans hustru Katharina köpte *Kati i Amerika* på "Den gamla bokens dagar" som Bokhistoriska sällskapet i Lund arrangerade. Denna bok var okänd för dem båda och intresset började spira. Först var tanken att samla förstautgåvor till barnen, men nyfikenheten väcktes och snart hade samlandet och ordnandet blivit till ett stort intresse och dokumentationen en nödvändighet för att hålla reda på förvärven. Samtidigt väcktes också frågor kring de olika omslagsbilderna och upplagorna, och det var i sökandet efter svaren på dessa som Lars Bengtsson började att allt mer systematiskt katalogisera den information han samlade in. Detta arbete har nu resulterat i den omfattande *Bildbibliografi. Astrid Lindgrens skrifter 1921–2010*.

Katharina Bengtsson är fotograf och det är hennes bilder som elegant illustrerar bildbibliografin och får den att se ut som det praktverk det är. Inget bibliotek har idag en lika komplett samling som Lars Bengtsson, och bara att samla ihop detta privata bibliotek är en prestation som krävt många timmars letande på antikvariat och internet. Lars Bengtsson har utforskat sitt material med naturvetarens systematik och tandläkarens skarpa blick (han har i många år arbetat som tandläkare) samtidigt som hela bildbibliografin utstrålar en kärlek till boken och Astrid Lindgrens rika och varierade författarskap.

Alla som har intresse för Astrid Lindgrens författarskap har nu fått en guldgruva i bokform att gräva ur. Det är en stor och vackert formgiven bok med fint tryck där minsta skiftning i omslagens färg och typsnitt tydligt kan ses och en papperskvalitet som gör bläddrandet till en njutning. Det är en bok som kommer att vara till glädje för framtidens Astrid Lindgren-forskare, men som också är av stort värde för bokhistoriker och allmänt kultur-, litteratur- och personhistoriskt intresserade. Det är min förhoppning att boken också med tiden kommer att digitaliseras så att bilderna kan förstoras och baksidestexterna bli tydliga; då kommer detta förtjänstfulla arbete att bli ännu mer användbart.

Bildbibliografi är ett uttryck som Lars Bengtsson själv myntat och det är synnerligen välfunnet. Han går igenom Astrid Lindgrens verk

från A till Ö i nio olika avdelningar genom att börja med barnboken *Alla vi barn i Bullerbyn*, som trycktes 1946 men inte gavs ut förrän 1947, och avsluta med 18 tidiga titlar som utgivits för medlemmar i Astrid Lindgren-sällskapet. För varje titel har Lars Bengtsson skrivit en introducerande text där han redogör för sina ansträngningar att bringa ordning i tryckår, upplagor, illustratörer och felaktig information som spridits genom åren och som ingen tidigare ifrågasatt. Bengtsson försöker också få rätsida på de förteckningar över Astrid Lindgrens verk som finns på olika håll, men som inte är kompletta och ofta inte heller kommenterade. Han har arbetat nära Astrid Lindgrens familj, som bidragit med information när de kunnat och han har haft stor nytta av det Astrid Lindgren-arkiv som finns på Kungliga biblioteket och som Lena Törnqvist bringat ordning i. Dessutom finns ofta rolig information om till exempel hur en viss titel kommit till, att ett negativ blivit felvänt, att en illustratör fått sitt namn felstavat och att "läxor" putsas bort ur senare utgivningar av *Jag vill också gå i skolan*.

Första avdelningen innehåller Astrid Lindgrens barn- och ungdomsböcker, andra avdelningen består av bilderböckerna och tredje avdelningen samlingsvolym. Därpå följer den fjärde avdelningen som fått rubriken "Varia" och som innehåller sådant som reklamblad, Barnens Dag-häften och tidningsartiklar och som inte tidigare finns samlat eller systematiserat någonstans. Avdelning 5 består av visor och avdelning 6 pjäser och sedan kommer tre riktigt intressanta avdelningar som systematiserar, beskriver och visar "Astrid Lindgren före Astrid Lindgren", "Översättningar och texttolkningar" samt "Rara texter i Astrid Lindgren-sällskapets medlemsblad".

Samtliga utgåvor av alla titlar i bildbibliografin är avbildade med framsida och baksida. Vad gäller just *Alla vi barn i Bullerbyn* så visar Lars Bengtsson hur omslagsbilden med åren förvanskats både genom att beskäras så att de ursprungliga sex barnen blir fyra och genom att Ingrid Vang Nymans ursprungliga laxrosa färg ändras till mörkeröd. I den 20:e upplagan uppger kolofonen dessutom felaktigt att det är Ilon Wikland som gjort illustrationerna. Bengtsson berättar vidare noggrant och initierat om hur böckerna bundits i röd respektive grå/beige linneklot, hur läggen i originalutgåvan har häftats med "icke rostfria häftklammer" samt hur baksidestexten har förändrats med åren och hur informationen i kolofonen varierat. Det intressanta med all denna information är att den sätts in i en kontext som vidgar läsarens förståelse för hur bokproduktion såg ut vid den här tiden och vilken syn man hade på barnlitteratur. Att de

sex barnen på omslaget med åren reduceras öppnar också för frågor om tolkning och trender. Bildbibliografin öppnar således för nya läsningar av Astrid Lindgrens verk, samt i vissa fall en revidering av tidigare bibliografiska uppgifter då vissa texter visat sig vara tidigare utgivna i olika tidningar och tidskrifter.

Barnlitteratur har ofta behandlats styvmoderligt och inte ens när det gäller en så framstående författare som Astrid Lindgren har förlaget Rabén & Sjögren, där Astrid Lindgren för övrigt själv arbetade som förläggare 1946–1970, bemödat sig om noggrannhet vad gäller omslag, baksidestexter eller information i kolofonerna. Riktigt spännande blir det när det gäller Pippi Långstrump, där det är oklart om en viss upplaga faktiskt existerar. Samtliga titlar och utgåvor har förändrats med tiden och man undrar vem som har bestämt vad och vilka tankar som har funnits bakom. I vissa fall kan man se att böckernas utförande ändrats på 1980- och 90-talen för att de ska se "modernare" ut och att de senare fått linnebundna ryggar och omslag som i allt högre grad liknar originalen. Idag signalerar böckerna klassikerstatus och en enhetlighet vad gäller kapitelböckerna gör att bokköparna ska lockas att samla på Astrid Lindgrens mest populära böcker.

Lars Bengtsson våndades innan han slutligen satte punkt då han var väl medveten om att det säkert skulle dyka upp något okänt material och någon ny viktig information som därmed inte skulle kunna komma med i bildbibliografin. En gång samlare, alltid samlare, och Lars Bengtsson har inte slutat leta för att boken är klar. Därför är det heller inte förvånande att han nu, till glädje för framtida forskning, arbetar med ett supplement som kommer att göra bildbibliografin ännu mer fullödig.

*Helene Ehriander
Fil dr, Institutionen för film- och litteratur
Linnéuniversitetet*